

Írta: Marton László

PREVENCIÓ? VAGY AMIT AKARTOK! (EGY SAJÁTOS KEZDEMÉNYEZÉS ELŐÉLETE ÉS DILEMMÁI)

A köztudatban „Gyermekvédelmi Törvény” néven ismert jogszabály alapján a gyermekvédelmi intézményrendszer átrendeződése megkezdődött.

Ez az átrendeződés a fiatalok pártfogói tevékenységét is érintette. Több más lényeges változás mellett, alapvetőként a Megyei Közigazgatási Hivatal Gyámhivatala keretében alakult meg a Pártfogói Osztály, amely a régi GYIVI-ből került át.

Változást jelentett az is, hogy a pártfogói tevékenység köréből kikerült a régi, ún. előgondozásos pártfogói munka. Jelenleg a fiatalok hivatásos pártfogói azokkal a fiatalokkal foglalkoznak, akik esetében vádelhalasztás történt, ill. bírósági ítélettel vagy végzéssel próbára bocsátották, vagy felfüggesztett fogházbüntetésre ítélték.

A korábbi értelemben vett előgondozottakkal a gyermekjóléti szolgálatok családgondozói foglalkoznak. Tevékenységük sok hasonlóságot mutat a régi pártfogói-előgondozói munkával, de annyiban más is, hogy mélyebben vizsgálják a fiatalok családi hátterét, és fokozottabb családgondozással próbálják, nem csak a fiatal magatartását, hanem esetenként a család életét is pozitív irányba befolyásolni.

A helyzet sajátossága az, hogy amikor a 18. életévét betöltötte az a fiatal, akit bűncselekmény elkövetése miatt az önkormányzat jegyzőjének határozata alapján védelembe vett a gyermekjóléti szolgálat, kikerül a felügyelet és a védelembevétel alól. Annak ellenére történhet mindez, hogy az ügyében még nem volt bírósági tárgyalás ill. döntés. Ebben az esetben a fiatal felügyelet nélkül, családgondozó nélkül marad. Több esetben a családi kontroll ill. felügyelet sincs biztosítva.

A bírósági tárgyalásig 4-5 esetenként még több hónap is eltelhet, mivel a sok ügy miatt a bíróság nem győzi megtartani a tárgyalásokat abban az ütemben, ahogy a fiatalok bűnelkövetők ügyészi vádemelése sokasodnak.

A helyzet valamiféle enyhítésére, a folyamatos felügyelet biztosítására, az elkallódás megakadályozására találtuk ki azt a megoldást, amelynek már közel fél éves tapasztalatait értékeltük. A Városi Gyámhivatal vezetőjével és a Gyermekjóléti Szolgálat munkatársával összegyűjtöttük azokat a fiatalokat, akik bevonhatók egy prevenciók klub vagy prevenciók csoport munkájába. Egy bűncselekményt elkövetett fiatal a Gyermekjóléti Szolgálat családgondozását követően, a következő tárgyalásig könnyebben kerül ismét szembe a törvénnyel, újabb bűncselekményt követhet el. Nem változott meg a környezete, barátai, büntársai a régié maradtak, 18 évesen már a másságát is szívesebben hangoztatja, hiszen „felnőtte” vált.

Körülbelül 15-17 fiatal érintenek rendszeresen a mi területünkön ezek a problémák. Mindezek alapján a megalakítandó prevenciók klub ill. csoport célját úgy határoztuk meg:

Azoknak a fiatalok bűnelkövetőknek a figyelemmel kísérése, akik a bűncselekmény után a rendőrségi vizsgálaton már túl vannak, és ügyüket vádemelési javaslattal az ügyészségnek átadták.

A fiatalok jogkövető magatartásának elősegítése, és újabb bűnelkövetésük megakadályozása.

Az ártatlanság védelmének biztosítása mellett arra törekszik a klub, hogy az ügyészség vádemelése és a bírósági tárgyalás közötti időszakban saját meghatározott lehetőségeivel

akadályozza meg a fiatal deviáns személyiségjegyeinek további erősödését, és folyamatosan kísérfje figyelemmel az életútját ebben az időszakban.

Rendszeres foglalkozásokkal, ismeretszerzéssel, irányított személyiségfejlesztéssel el kell érni a vádemeléstől a bírósági tárgyalásig húzódó időszakban, hogy a fiatal újabb bűncselekménybe ne keveredjen.

Az állampolgári kötelességek mellett a jogok, a joghátrányok és jogkövetkezmények megismerését is elő kell segíteni.

Az iskolai és munkahelyi beilleszkedési problémák csökkentése mellett a pozitív társadalmi normák szerinti életvezetés erősítése.

A tagok közé azokat a fiatalokat vártuk, akik 14-19 évesek, már nem vádindítvány, de ügyükben még nem született jogerős bírósági ítélet, valamint védelembe vételbe vette őket a gyámhivatal.

Azoknak a fiataloknak, akik a terhükre rótt bűncselekményt fiatalkorúként követték el, ügyükben jogerős bírói ítélet még nem született, viszont a védelembe vételt a 18. életévük betöltése után meg kellett szüntetni. Lehetőséget adtunk olyan fiataloknak is, akik pártfogói felügyelet alatt állnak, és a közösségi tevékenységben részt kívántak venni.

Közösen vettük gondozásba a klub valamennyi tevékenységét a Gyámhivatal vezetőjével valamint a Gyermekjóléti Szolgálat munkatársával. A beindítást követően sikerült a céljainknak megnyerni a Nyugat-Magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Karának egyik oktatóját, majd néhány – prevencióval foglalkozó – hallgatót is.

Mint minden új dolog, nagyon nehezen indult a munkamegosztás, a programszervezés és tervezés. Kéthavonként tartottuk a foglalkozásainkat, először hely hiányában a Gyámhivatal tanácstermében, majd a közelmúltban a Családsegítő Intézet egy ifjúsági klubjában. Így tájékoztatást kaptak Sopron város bűnözéséről, a drogprevencióról. Személyiségfejlesztő tréninget tartottak a főiskolások, a család szerepéről pedig a Családsegítő Intézet munkatársa beszélgetett velük. Segítségét adtunk a munkahely-lehetőségek felderítéséhez, önéletrajz készítését gyakoroltuk velük, helyzetgyakorlatban a munkahelyre való jelentkezést játszottuk el.

A folyamatos program végén június 29-én – felhasználva az Árvácska Alapítvány anyagi segítségét és a Városi Önkormányzattól pályázat alapján nyert pénzt – látogatást szerveztünk az Aszódi Fiúnevelő Intézetbe, a Tököli Fiatalkorúak Fogházába. Az utazást egy nagyszerű programmal zártuk, megtekintettük a koronázási ékszereket. Mindhárom helyen eltérően fogadták a látottakat és hallottakat a fiatalok. Az jól látszott, hogy meggondolják legközelebb, ha bűncselekmények közelébe kerülnek, hogy részesei legyenek-e vagy sem. A meglátogatott helyekre nem kíváncsoznak. Azt viszont látni kellett volna, hogy ezek a fiatalok is milyen fegyellemmel és átszellemülve csodálták a koronázási ékszereket és a Parlament épületét. Ekkor éreztük kollégáimmal, hogy a kezdeményezésünknek volt értelme.

Nem ment zökkenőmentesen a klub szervezése és folyamatos munkájának biztosítása. Többen sem a szervezésben, sem pedig a fiatalokban nem bíztak, sőt a veszélyekről beszéltek. Néhány megjegyzés: „A bűnöző fiatalokat koncentrálod, és majd újabb bandák alakulnak ki belőlük.” „Minek viszed el őket a Parlamentbe, nem jutalom kell az ilyeneknek.” „Nem ez a prevenció, ez csak időtöltés.” „A prevenciót csak pszichológusok tudják irányítani és szervezni.” „Nincs szükség ilyen dolgokra, mert minden szervezet érti a dolgát és majd ők biztosítják ezt ezeknek a fiataloknak.”

Szerencsére voltak olyanok is, akik pozitívan álltak az ügy mellé. Ezekből a véleményekből is néhány: „Ilyen jó kezdeményezést a 30 éves gyermekvédelmi tapasztalatom mellett nem találtam” – mondta egy gyermekvédelmi intézmény vezetője.

„Erre szívesen adunk pénzt, hogy még jobban működjön.” – mondta egy támogató. „Ilyenről még nem hallottunk, írd meg!” – biztatott egy országosan elismert intézményigazgató. Külön lehetne a gyerekek ill. a fiatalok véleményeiből egy csokrot is összerakni, de annyit összegezve meg kell említeni, hogy valamennyien hasznosnak tartották az egész klub tevékenységét, és a csúcspontjának tartották a tapasztalatszerző kirándulást.

Most, amikor a klub első időszaka lezárult, felvetődik a kérdés, hogyan tovább? Fogadjuk el azt, hogy ez nem prevenció? Kitől várjunk segítséget, ha most is sokan vannak olyanok, akik csak „kívülről” kritizálnak? Hogyan tegyük nyilvántartott, díjazott klubvezetővel rendelkező klubbá a kezdeményezésünket?

Magunknak megfogalmaztuk, hogy ez is egyfajta prevenció, csak ilyen formában még nem működött. Ha sikerül megteremteni a kedvező feltételeket, akkor érdemes folytatni. A már kialakult közösség tagjait meg kell tartani a klub keretei között, hogy az életvitelük során felmerült kérdéseikre választ kaphassanak. Ha valaki felfigyel erre a kezdeményezésre, akkor talán még több, még színesebb programot adhatnánk a fiataloknak. Használjuk ki azt a tapasztalatunkat, hogy a kortárscsoport pozitív befolyással is lehet a prevencióban résztvevőkre. Ha sikerül támogatókat szerezni, akkor kifelé nyitó rendezvényeket is szervezhetünk. A drogprevencióban is lehet szerepe az efféle kezdeményezéseknek.

Tehát vannak kérdések, vannak dilemmák, vannak „ellendrukkerek”, vannak kétkedők, de vannak olyanok, akik fantáziát látnak a munkánkban. Mi vagyunk néhányan, akik kipróbálva önmagunkat, a különböző szervezetek együttműködését, az emberi tenniakarást, vállaljuk ezt a tevékenységet.

Prevenció? Vagy amit akartok! – a fiatalokért.